

Zarandul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRADABONAMENTE: 100 lei anual, 6 luni 60 lei
Instituții și bănci 150 lei
Muncitorii minieri și muncitorii agricultori 50 lei

APARE ÎN FIECARE JOI

Redactor responsabil: G. E. CAMBER

Educația națională

În primele zile ale lunii Septembrie membrii corpului didactic primar se vor aduna în congres în Iași. Printre chestiune ce vor discuta va fi și educațiunea națională.

Nu se putea mai frumos subiect pentru prima întrunire din anul acesta a acelor cari au în sarcina lor să dea copilului primele elemente de cultură. Ei primesc creierul și inima copilului fără altă influență de cât a familiei. Precum îl conduc să cunoască mai întâiu literele, tot-asemena îi infiltră cele d'întâiu simțiri, afară de dragostea pentru ai casei.

Numai Jacă educațiunea națională se începe în școala primară, capătă un temei sigur pe care tânărul și apoi omul matur poate clădi edificiile cel mai frumoase virtuții: iubirea de patrie. Nu trebuie să se creadă că e nevoie de o cultură mai dezvoltată pentru a pricepe și a simți patriotismul. Cultul acesta să se asemene cu al religiei; precum poți crește pe un copil „în frica lui Dumnezeu“, tot ast-fel îl poți crește în „dragostea neamului“. Vai de patriotismul acelor cari au început să se gândească la el numai în vârsta înaintată! Atunci omul poate să judece, poate să raționeze, dar nu se mai poate entuziasma pentru o credință nouă. Inchipuiți-vă un om care a trăit până la 25 ani departe de părinți și comparați-l cu altul care la crescut de mic muma sa până la aceeași vârstă. Care din ei va mai fi gata la sacrificiu pentru părinți săi? Răspunsul vine dela sine.

Vedeți cât de tare se înrădăcinează credințele, fie și greșite, în vârsta copilăriei. Noi creștem cu o sumă de superstiții cu prejudecăți felurite și la vârsta matură ne dăm silința să ne scăpăm de ele. Tot așa se înrădăcinează și ce e bun.

Acest lucru a fost înțeles de mult în alte țări mai înaintate. E cunoscut de toți ceea ce s'a zis despre războiul din 1870 între Germani și Francezi. Nu generali germani au dat victoria, ci învățătorii, cari au infiltrat în sufletul copiilor deveniți mai apoi soldați — acea ferbinte dragoste de țară care i-a făcut să îndure toate nevoile, fiind seama numai de datoria către patrie.

Este timpul să înțelegem și noi și — ce este mai important — să-l punem în prac-

tică. Națiune relativ mică, în parte lipsită de independență, așezată între vecini puternici și doritori de a ne face să dispărem, noi suntem datori să ne întărim zi cu zi în dragostea către țară.

Inițiativa luată de corpul didactic primar este deci binevenită și merită să dea roade. Dacă fie-care învățător, aruncat într-o comună depărtată din cine știe se ascunzătoare a munților, s'ar simți investit cu un nobil sacerdoțiu, dacă s'ar considera nu funcționar al unei instituții, ci misionar al unei religii, această stare sufletească s'ar transmite și copiilor și ar influența și pe cei maturi.

Fie care locuitor și-ar scoate atunci pălăria cu respect înaintea învățătorului, acel modest lucrător pe care-l plătești cu nimic, dar care pe toată ziua pune piatră peste piatră la edificiul educațiunii naționale.

Să nu se descurajeze nimeni, căci dacă unul singur este fără putere, miile și miile lucrând în același sens reprezintă prin opera lor o forță pe care nimic nu o poate învinge.

Și în ziua de azi, în țara noastră, Gh. A.

Sfințirea clopotelor bisericii ort. rom. „Avram Iancu“ din Baia de Criș

La 1 Septembrie a. c. ora 3 p. m. a avut loc sfințirea celor 3 clopote, comandate, dela firma I. Biszák din Ghioroc — jud. Arad, pentru biserica lui „Avram Iancu“ din Baia de Criș. Clopotele au fost aduse dela gară cu un car, cu 4 boi, împodobit peste tot cu verdeață, cununii și buchete de flori, înconjurat de un numeros public, intelectual și popor, din loc și jur, cu 2 preoți în frunte, apoi Societatea pompierilor în ținută de sărbătoare, corul bărbătesc din Baia de Criș. Sosind carul cu clopotele s'au postat în fața bisericii și s'a început actul sfințirii din partea parohului din loc N. Florea ajutat de preotul A. Florea din Râșca. Răspunsurile la serviciul religios le-a dat corul bărbătesc din Baia de Criș condus de dl avocat G. Sebeșan.

După săvârșirea serviciului religios a urmat o scurtă cuvântare din partea parohului din loc, N. Florea în care dă mulțumită lui Dumnezeu, dimpreună cu poporul acestei parohii, că le-a ajutat, împlinindu-le dorința mult așteptată de a avea clopote la biserică, po-

doaba turnului bisericii, degetului arătător spre cer al bisericii, din care sunetul clopotelor chiamă pe credincioși la sf. biserică, care pe tot creștinul ori unde s'ar afla îl deșteaptă la ceasul rugăciunii de preamărire, de mulțumită și de cerere către D-zeu.

Conform uzului, practicat și în alte părți, cei cari vor dori să tragă clopotele prima dată să le cînstească pe cel mic cu 200 Lei, pe cel mijlociu cu 300 Lei, iar pe cel mai mare cu 500 Lei. A urmat ridicarea și așezarea lor în turnul bisericii din partea d-lui Biszák, A. Șortan și încă 6—8 bărbați voinici din Râșca. La apelul parohului a răspuns elevul de școală Victor Băca, pentru clopotul cel mic, cu 200 Lei. Tragerea clopotelor, apoi mai îndelungat a produs cu sunetul și armonia lor, o plăcere, bucurie și mulțumire asupra tuturor, sunetul lor străbătând până la mari depărtări. Greutatea lor e de 303, 178, 78 kg. Tonalitatea: E. G. H.

Inscripția pe clopotul mai mic e următoarea: „Închinăm Dumnezeului nostru dela care toate le avem“. Virgil Comșa și soția Aurelia Indriș fiu ai Zarandului. 1934. Dănușii au donat acest clopot în valoare de 8000 Lei.

Inscripția pe clopotul mijlociu e următoarea: „Întru mărirea Celui ce a certat vânturile și a alinat viforul mării Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos“ 1934.

Inscripția pe clopotul mai mare e următoarea: „Antecesorul meu, dimpreună cu locașul, trecând la Apus: Dela 1852—1934 am așteptat ca material. Acum turnat în formă, aflând iară biserică ortodoxă română în Baia de Criș, vestesc din trânsa veșnicia ortodoxismului“. 1934.

Un participant

— Pe valea Dâmboviței s'a deslănțuit o puternică furtună, care a făcut o pagubă de mai multe milioane; desvelind case, distrugând livezile de pomi, etc.

— Prințul George al Angliei a logodit cu prințesa Marina a Greciei.

— La Iași bantue febra tifoidă.

— În toamnă se vor face manevre.

— La Constanța a fost descoperită o periculoasă organizație de spionaj.

— D. G. Brăteanu va pleca în 8 Sept. la Sofia; în capitala Bulgariei d-sa va lua parte la Congresul de studii bizantine ce se va ține sub patronajul regelui Boris.

Raportul între viața economică și culturală*)

Între viața economică și culturală dintr'un stat a existat în toate timpurile o strânsă legătură. Dacă împrejurările naturale ca bogăția solului și subsolului, clima, mijloace naturale de transport, căi de comunicație artificiale facilitează dezvoltarea economică a unui stat, aceasta va atrage după sine și o viață culturală proporțională. Dacă în Europa culturală cultura popoarelor este așa de avansată față de a celorlalte centre de pe glob aceasta nu este o simplă întâmplare. Aici în centrul Europei produsele naturale ale solului și subsolului, sunt foarte abundente. Clima este potrivită nu numai pentru produse materiale, ci și intelectuale. Se știe că o temperatură prea urcată sau prea scăzută este improprie activității intelectuale prea intensive. Acesta este și

*) Din cartea „Datoriile inv.“, ce va apare în curând de d. C. Sporea, dir. șc. nor. Dev.

unul dintre motivele, care a determinat legiferarea vacanței școlare de vară la noi și în alte state cu climă asemănătoare. Temperatura prea scăzută din regiunea polară împiedică pe oameni dela o încordare intelectuală prea pronunțată.

Fertilitatea prea abundentă din regiunile mediteranee dispensează pe oameni de o activitate fizică prea intensivă. Acolo natura fertilă îi servește cu de toate fără nici o sforțare. Dar se știe că între activitatea fizică și intelectuală există o perfectă armonie. Știm din psihologie ce influență binefăcătoare are activitatea și abilitatea mânilor asupra dezvoltării intelectuale. Deaceea se și numesc brațele al doilea creier al omului. Și iarăși lipsa de vegetație din regiunile arctice face inutilă orice sforțare a omului. Deci la poli și ecuator să nu căutăm o civilizație prea avansată.

În Europa și mai ales în Europa centrală clima este potrivită pentru dezvoltarea

vegetală, de aceea s'a îngrămădit și populația așa de tare în aceste părți. Fiind populația prea deasă, deși pământul este destul de productiv, omul a fost nevoit să recurgă la tot felul de inovații și expediente și să depună o muncă extrem de istovitoare spre a produce cât mai mult, ca să nu fie învins în lupta pentru existență. În schimb dezvoltarea intelectuală a luat aici un avânt necunoscut în alte părți ale pământului, iar cultura și civilizația s'a atins aici apogeul.

Această dezvoltare uimitoare a fost favorizată pe lângă fertilitatea solului și de alți factori între care amintim bogățiile imense ale subsolului, căile de comunicație naturale pe ape curgătoare și mări care în majoritate în timpul iernii nu îngheață, deci sunt navigabile; căderi de apă producătoare de energie etc.

Iată dar în ce armonie perfectă se găsește dezvoltarea economică cu progresele civilizației.

— DE-ALE PLUGĂRIEI —

ALBINELE

(Continuare)

2. Lucrătoarele

Nume mai potrivit ca acel de „lucrătoare“ nu li se putea da albinelor, căci își petrec viața întreagă într-o muncă fără preget. Ceea ce e mai frumos din partea lor, este că niciuna nu lucrează pt. ea, ci fiecare în parte lucrează pentru toate, pentru familie. Printre albine nu este niciuna, care să nu fie de folos stupului. Când una dintre ele simte că e bolnavă, sau că i s'a apropiat clipa morții, se ascunde într'un loc departe de stupul, în care a muncit o viață întreagă. Ea face acest lucru, ca să nu lase necurătenie în stup, sau să pricinuiască durere semenilor ei. Un scriitor rus, Tolstoi, care a dat libertate la milioane de oameni, care a făcut omenirii mai mult bine decât 10 împărați, a fugit și el de lume ca să poată muri în singurătate. Va să zică, dintre oameni numai cei cu sufletul prea mare fac ce face cea mai de pe urmă albină.

De altfel, albinele bolnave nici nu sunt îngăduite în stup. Straja, care stă de pază la urdiniș, nu o lasă să pătrundă în stup. Ele își păzesc stuoul, căci îl îndrăgesc. Se îndrăgesc și între ele, însă numai înăuntrul stupului. În afară stupului nu se cunosc. Dacă întâlnesc o albină strivită, îi sug miera și o lasă în pace. În stup însă, sunt în stare să se jertfească toate, ca să răzbune pe o semenă a lor careia i-a cauzat cineva vre-un rău.

Chipul minunat în care își conduc albinele țărișoara lor, a făcut pe mulți oameni luminați să se gândească la o țară „colonie de albine“. Între alții mulți, este și un preot bănățean, Martinovici, care a scris o carte în sensul acesta. Gândul e foarte frumos, numai că nu se poate pune în practică, din cauza urei și a lăcomiei ce sălășluiește în sufletele noastre, lucruri pe cari albinele nu le cunosc.

Numărul albinelor în stup este foarte mare. Sunt stupi cari au numai

10.000 de albine și stupi cari au mai mult de 100.000. Cu cât sunt mai multe, cu atât e mai bine, mai ales în locurile unde florile trec repeze (iute), căci acolo culesul mierii ține numai scurtă vreme. Poporul nostru cunoaște însemnătatea numărului mare de albine în stup. Acest lucru se vede și din proverbul: „stupii nu se numără, se cântăresc“. Cu alte cuvinte, nu ne trebuiesc stupi mulți, ci albine multe. E bine să știm, mai ales, pentru cazul că vrem să cumpărăm roi, că într'un kilogram sunt cam 10.000 de albine. Roiul care are mai puțin de un kg. nu trăește.

Să vedem acum, ce lucrări fac albinele. Până la vârsta de 15 zile, ele nu părăsesc stupul, ci fac felurite lucrări înăuntrul lui. Unele albine fac straie la urdiniș. Ele nu lasă nici o albină străină să intre în stup, fiindcă sunt foarte bănuitoare, că vine să fure miera. Pe albinele străine, cari în toiu culesului vin din greșală în stup, straja le lasă să pătrundă. Când o primejdie se ivește pentru stup, vestea se răspândește cu viteza (iuțeala) fulgerului și mii de albine ies într'un întâmpinarea ei. De multe ori astupă urdinișul cu trupurile lor. Iuțeala cu care trece o veste dela o albină la alta, a făcut pe învățați să bănuiască, pe bună dreptate, că albinele cu mijloace de a-și împărtăși una alteia gândurile. Se crede că se înțeleg cu ajutorul cornițelor (antelnelor).

Alte albine fac ceara, cu care își clădesc fagurii. Aceasta e o muncă foarte grea, deși ele stau nemișcate, ca și când ar fi adormite. În asemenea împrejurare se adună întocmai ca boabele de struguri pe un ciorchine. Unele albine fac faguri, altele țin curățenia, altele dreg stricăciunile, sau clocesc ouăle, din care iese puțel, altele împart hrana la puțel, altele bat din aripi, ca să răcorească stupul, atunci când e prea cald. Noi trebuie să ajutăm răco-

sirea stupului. Pentru aceasta facem stupi cu ventilație (cu vânt), ca să se primenească aerul cât mai ușor. În felul acesta, albinele cari ar trebui să facă vânt, se pot duce să culeagă miere.

Dela a 15-a zi, albinele ies din stup. La început cară numai apă, mai târziu praful galben al florilor (polenul) și în sfârșit sucii dulci al florilor (nectarul). Cu cât ele au apa și florile mai aproape, cu atât le contăm munca. Apa le-o putem pune în niște adăpătoare cât mai aproape de stup. De asemenea, putem semăna flori melifere (adică bogate în miere) lângă stupină. Florile melifere sunt multe. Voi scrie și despre ele în „Zarandul“.

Căratul mierii este munca cea mai grea, de aceea pe vremea căratului ele trăesc foarte puțin. Vara nici una nu trăește mai mult de 6 săptămâni. Iarna trăesc până la 6 luni. Niciodată mai mult. Un stupar a făcut socoteala, că într'o vară albinele dintr'un stup se primenesc de 3 ori. Din 100 de albine mor 2—3 pe zi, afară de cazul că le prinde o furtună, când sunt plecate la cules, în care caz mor foarte multe.

Pe lângă asta ele au și foarte mulți dușmani cari le omoară cu miile. Dintre toți dușmanii, cel mai mare este omul nepriceput, care omoară stupi întregi, ca să le ia miera. Lucrul acesta îmi aduce aminte, că sălbatecii din unele părți a lunii taie pomi de câte 40—50 m. înălțime, ca să culeagă roadele. Oare ce facem noi cu albinele din coșnițele noastre țărănești, nu se cheamă sălbătăcie?

Prof. MARTIN IOAN

In atențiunea d-lor învățători! GEOGRAFIA JUDEȚULUI HUNEDOARA

pentru cl. II primară, de:
E. FUGĂTĂ și G. E. CAMBER,
se găsește de vânzare la toate librăriile
din județ. Se poate comanda și dela autori
Redacția gazetei „Zarandul“, Brad.
Prețul unui exemplar 25 lei. — Se dă rabat.

Credințele religioase

Dacă am cerceta credințele religioase ale societății noastre, am găsi pe de o parte oameni cari se închină lui Dumnezeu și cari cred tot'd-a-una în el; iar pe de alta oameni cari nu se închină și nu cred în el. Iată o chestiune la ordinea zilei, pe care s'o căutăm a o lămuri, pentru-că printre oamenii cari cred, nu sînt numai oameni fără cultură, ci se găsesc și oameni destul de învățați, cari sunt foarte religioși și pe care nu-i împiedică nimic a merge la biserică și a se ocupa cu cercetări științifice. Să aibe vre-un temeiu aceste credințe sau să fie ceva zadarnic?

Luând chestiunea la începutul ei s'a urmat cam în modul următor. Religia a fost pentru oamenii primitivi singura explicare a lucrurilor, singura credință. Mai târziu când știința începe a-și lua avânt, începe și obosința dintre ele.

Din acest moment chiar începe și necredința în religie și credința în știință. Omul

nu-și va mai îndrepta privirile spre cer, nu va mai cere ajutorul nici unei divinități, divinitate va fi pentru el știința pozitivă, către aceasta își va întinde mâinile și se va ruga, ziceau susținătorii noilor credințe.

Știința pozitivă fiind în stare să răspundă la toate necesitățile omului, va ocupa tot spiritul omenesc și va șterge ori-ce urmă de credințe religioase, ori-ce urmă de divinitate. Dacă religia mai durează, aceasta provine din cauză că știința n'a ajuns la capătul ei; îndată ce știința va da răspuns la toate întrebările pe care și le pune omul, religia va dispăre în mod definitiv. Și ea probă despre aceasta, zic cei ce susțin dispariția religiei, n'avem decât să observăm societatea, că cea mai mare indiferență și necredință domnește în ea.

Tocmai pentru aceasta să căutăm a ne da seamă, dacă sînt întemniate părerile acestor învățați, când strigă în gura mare că sfârșitul religiei a sosit și că în locul ei va

veni știința creând ast-fel un prejudiciu foarte dăunător societății și mai cu seama oamenilor puțini inițiați în privința acestor lucruri. Să cercetăm dacă puterile științei pot fi așa de nemărginite, pentru a ne entuziasma de rezultatele ei.

Uiii strigă că Dumnezeu nostru va dispăre: Aceasta nu e un lucru nou, de secole auzim același lucru și cu toate acestea religia n'a dispărut; noi încă ne ducem la biserică și încă ne adresăm lui Dumnezeu. Ba ceva mai mult, oamenii cei mai de știință sînt tocmai cei mai religioși. Claude Bernard, om de știință cea mai pozitivă, și cu toate acestea credea în Dumnezeu. Rudolf Wagner, de asemenea un excelent pozitivist, dar în fiecare dimineață mergea la biserică. Aceasta ne arată că între religie și știință nu e luptă de desțingere, căci cine e om de știință poate fi religios și vice-versa. Dacă realitatea ne arată religia și știința pot exista împreună, în același spirit, atunci trebuie să fie armonie între ele amândouă.

30 AUGUST

Ciudate sunt împrejurările în cari serbăm anul acesta amintirea zilei de 30 August 1877. Am luptat atunci în contra Turcilor, am curerit cu un curagiu de care suntem mândri, reduta Grivița, pe care inamicii noștri o apărau cu puterea. Luptam atunci pentru neatârarea noastră și pentru a scăpa pe Bulgari de sub jugul turcesc.

Vai!... Cine ar fi crezut că o să vie o vreme când Bulgarii să ne fie dușmani? Cine ar fi crezut că pacea Orientului va fi amenințată de vrăjmășia Bulgarilor contra Românilor?

Ce orbire pătimăși! Cum nu văd ei că din toate punctele de vedere interesele noastre sunt comune, că Bulgarii și Românii trebuie să trăiască în frăție?

În aceste împrejurări noi nu cunoaștem nici o vină. Cu inimă curată, noi am lucrat pe față în Macedonia, voind a ne ajuta compatrioții prin școală și biserică. Bulgarii au căutat pe ascuns să ne lovească, să ne facă toate relele.

Noi ne amintim cu pietate de zilele mari ale neamului nostru și suntem mândri că în trecutul nostru nu avem pagini rușinoase ca acele pe cari le scriu Bulgarii astăzi.

Noi astăzi putem sta la vorbă cu Turcii, putem fi prieteni, deși ne-am luptat odinioară unii contra altora, căci cinstită ne-a fost lupta și pentru mare cauză luat-am arma în mână.

Aducerea aminte a zilei de 30 August va fi pentru noi o întărire în împrejurările de față; va fi pentru toți o constatare: Românii știu să-și facă datoria. (Albina).

Revoluția lui Horia Cloșca și Crisan Românii din Munții Abrudului — Reînceperea revoluției

(Continuare)

de: **Const. Tisu**

Țăranii fiind atacați din ambele aripi de Infanterie iar din față de cavalerie abia seara târziu fură învinși.

Aceasta fu nefericită luptă dela Mihăileni întâmplată în ziua de 7 Decembrie 1784, în care căzură 85 de țărani, între cari fu și căpitanul Nicolae Bibarțu din Blăjeni.

În amintirea acestei învingeri, vicecolonelul Kray luă ca trofee, bastonul și traista lui Bibarțu.

În urma acestei învingeri, întreg Zarandul ajunse în mâinile armatei; iar înfrângerea țărănilor la Mihăileni se datorește numai preoților trimiși de episcopul Nichitiții.

Țăranii dela Remeți și Mogoș, văzând că lupta dela Mihăileni a fost câștigată de armată, se supuseră cu toții, iar cei dela Ofenbaia, Râul mare și Vidra se retraseră cu toții la Câmpeni, formând o singură trupă sub comanda lui Horia.

În ziua de 8 Decembrie ajunse la Abrud și Kray cu armata sa și cu Episcopul Nichitiții, care convoacă pe preoții din jur și câte 6 țărani din fiecare comună, la o consfătuire, unde îi dojeni și-i indemnă la liniște și la depunerea armelor.

Atât preoții cât și țăranii adunați primiră sfaturile episcopului, ducându-se fiecare pela casele lor. În urma acestora mai rămase în stare de revoluție numai trupa dela Câmpeni, asupra căreia plecă, în ziua de 11 Decembrie vicecolonelul Schulz, cu un corp, respective trupă de soldați de 750 de oameni. — ajungând în Câmpeni deja în aceeași zi seara. Peste noapte însă țăranii îl încunjurară și-i tăiară linia de retragere către Abrud.

Schulz văzându-se inconjurat ceru deja în aceia noapte ajutor dela Abrud, de unde în dimineața următoare adecă în 12 Decembrie și plecă vice colonelul Kray din Abrud și Ott din Bucium, iar după dâșii

urma războiului Stoianich din Zarand și maiorul Dolcinengo din Remeți. Tunurile începură să bubue pe valea Câmpenilor, astfel, că vicecolonelul Schultz fu scăpat și orașul Câmpeni ajunse în mâna armatei.

Țăranii văzând acestea se retraseră cu toții în partea Albacului, urmăriți fiind de armata lui Schultz.

Horia, dete ordin trupei sale în ziua de 14 Decembrie 1784, să se întoarcă fiecare pela casele lor, zicând că au sosit trupele Măiestății sale Împăratului, iar pe el să-l petreacă până la Albac, și peste munți, ca să poată trece către Crișul negru, iar de acolo să-și continue drumul la Viena.

Aceasta fu ultima onoare ce să făcea căpitanului, a aceluși căpitan care a îndrăznit în aceste zile grele, să rescoale un popor întreg contra asupritorilor, spre a smulge cu puterea și ajutorul lăncilor fabricate în fabricile din Albac, Dupăpiatră și Geoagiul de jos, libertatea unui neam întreg rupând cătușele sclăvici.

Iată deci revoluția căzută. Cauza acestei căderi nu este lipsa ideii morale a poporului român, și nu este nici aceia, că iobagii români nu voiau să fie liberi, și națiunea română nu voia să fie națiune dominantă în Transilvania, ci-a căzut din cauză, că poporul român cu armele ce le avea nu putea ține piept cu armatele unui vast imperiu, a căzut din cauză, că împreună cu armata și nobilimea s-a ridicat contra ei și înalții dignitari bisericesti. Cu toate acestea însă revoluția putea să dureze încă mult timp, dacă nu se încheia nefericitul armistițiu dela Tîbru, și putea lua o altă întorsătură, respective putea avea un alt sfârșit dacă nu se începea chiar la începutul iernii.

Căderea revoluției cauză adâncă durere la țăranii din celelalte părți ale Transilvaniei, cari acum începură a colecta bani pentru a putea trimite pe Horia din nou la Viena.

(Va urma)

În adevăr, știința explicând fenomenele individuale, le reduce la legi, care cu progresul timpului se reduc la altele mai generale și acestea la altele foarte generale, care explică multe lucruri, dar ele însele nu se pot explica.

Spațiul și timpul sînt legile la cari se reduc legile matematice, atomul la care se reduc legile chimice. Dar ce e spațiul, ce e timpul, ce e atomul, să ne dăm seama, putem sa le cunoaștem? Mister.

Ce e drept, știința își întinde foarte departe cercetările ei; cea ce e necunoscut azi, mâine va fi cunoscut, pentru tot-dea-una în urma unei descoperiri făcute se va naște întrebarea: „mai departe ce e?” Totuși, ori cât se va întinde, are să dea peste lucruri necunoscute și ori-ce cercetări pentru aceasta, vor fi zadarnice.

Cine sîntem, de unde venim și unde ne ducem? Cine a creat lumea aceasta cu tot ceea ce vedem și admirăm într'însa și cum a

creat-o? Ce este viața, ce este moartea, ce se întâmplă cu noi după moarte? Cine călăuzește destinele noastre pe pământ și care este cauza tuturor întâmplărilor din univers? Ce este spațiul acesta imens ce se desfășoară înaintea ochilor noștri? Ce e materia, ce e timpul? Iată atâtea probleme cari se deșteaptă în mintea oricărui om și care formează limita până la care pot ajunge învățații. Știința ajungând până la aceasta limită își recunoaște domeniul în care poate să se întindă și peste care nu poate trece.

De aci însă, unde știința declară că este limita cercetărilor sale, încep cercetările religioase, începe domeniul religiei.

Religia, înțelegând care e domeniul ei, nu se va mai amesteca în acel al științei, care de asemenea nu se va amesteca în acel al religiei. O ceartă între religie și știință nu poate avea loc, de cât numai dintr'o neînțelegere a funcțiilor lor. Religia va greși dacă se va amesteca în funcțiunea științei și știința

CURIOZITĂȚI.

Botezul la Chinezii

Solemnitatea botezului este pentru noi și creștinarea și primirea numelui.

La Chinezii botezul este numai primirea de nume. Ei obicinuesc să se boteze *de șese ori*.

Primul botez se face la vârsta de patru ani. Atunci copilul e ras în cap și se dă nume: *A Yan, A San, A Luc, etc.* Toate acestea începnează numere: 1, 2, 3...

La 6 ani copilul e trimis la școală. Atunci i se dă al doilea nume, eare însemnează pe românește *merit născând, Scriere perfectă*, etc.

Al treilea nume se dă când se însoare; al patrulea nume când se face funcționar, al cincilea i se dă dacă se face neguțator, al șaselea i se dă când moare.

Nu e reclamă! E un adevăr!

O noutate senzațională, încălzirea cu sobe de teracotă

Cu acest nou sistem de sobe de teracotă, cu o cantitate de 10 kg. lemne, se face o încălzire suficientă pentru 24 ore.

Încălzirea se face repede și căldura se menține!

Acest sistem l'am învățat în străinătate și se poate aplica sigur chiar și la sobele vechi de teracotă.

Livrez, adică montez, în orice dimensiuni, culori și forme, sobe de teracotă, mașini de gătit, sobe șemeneuri, învelirea pereților cu plăci de fayance alb sau în orice culoare.

CU PREȚURILE CELE MAI EFTINE.

Primesc sobe de teracotă vechi pentru a le edifica din nou, a le transforma în altă formă, le pot mări, precum și repara.

Pentru noul sistem arătat mai sus, garantez.

În așteptarea comenziilor On. public semnez

Cu toată stima:

Ignatie Vêrtes
maestru de sobe.

Petroșeni, Str. A. Vlaicu Nr. 7.

Răspunsuri înțelepte

Când Socrate, vestitul înțelept grec auzia că vre-un om l-a vorbit de rău, zicea.

— Dacă vorbele ce mi se spun sînt adevărate, îmi vor fi de mare folos; căci numai așa mă voi putea îndrepta. Dacă însă nu sînt adevărate, la ce să mă necăjesc? Ele nu mă privesc cătuși de puțin, căci nu poate fi vorba de mine.

Știm că dânsul a fost pedepsit să moară bând otravă de cucută. Femeia lui se văicăria într'una, cum se și cuvenia, zicând că era nevinovat.

— Ți-ar plăcea mult, îi răspunse Socrate cu sânge rece, să fii pedepsit vinovat?

Cărți școlare

cele mai ieftine se pot cumpăra la

Librăria „ZARAND”, BRAD.

va greși dacă ar crede că poate să se întindă și în domeniul religios. Religia având domeniul ei propriu, domeniul lucrurilor necunoscute, va avea durată necunoscutului. Cum însă acest necunoscut e arătat de învățați ca incognoscibil, adică ca un lucru care nu numai nu că e cunoscut, dar ca imposibil de cunoscut vre-o dată, urmează că religia nu va dispărea nici odată.

Înțelegem dar pentru ce oamenii ce mai de știință să închină încă lui Dumnezeu, fiind-că ei își dau bine seamă, că îndărătul lucrurilor cunoscute, a acestor lucruri pe cari le vedem, le pipăim etc., se mai află ceva mare, pe care nu-l știm și nu-l putem ști, înaintea căruia trebuie să fim respectuoși și umili, ca înaintea unei ființe, care nu este accesibilă minții noastre și care ne întrece pe noi, prin a tot-puternicia și misteriositatea ei.

C. Tomulescu

ȘTIRI SPORTIVE

C. S. „Mica” — H. T. V. (Sibiu) 7:1 (4:0)

Duminecă în compania unui „sparing-partner” redutabil, „Mica” a reținut o victorie considerabilă care se erijează în cel mai elocvent elogiu la adresa străduinței depuse de echipe pentru reușită.

Și șansele n'au favorizat pe micștii o clipă înainte de valorificarea forțelor pe teren. Aici însă, pe măsură ce se desfășura jocul, lua naștere o desmințire plină de semnificație. Anticipativele pesimiste cad în desuetudine.

Creanța dintre cele două echipe se tranșează surprinzător, depășind orice opinie preconcepțuită. În adevăr „Mica” a reeditat echipa plină de vigoare și suflu care a cunoscut și întrecut câteva rezultate mai mult decât laudabile. Promovarea ei în lumea fotbalistică se anunță de pe acum într-o perspectivă nu mai puțin amplă, ca însăși preparati-vele acestui mare debut.

Jocul: Mica are lovitură de începere. Păstrează balonul în combinații de centru. Aliman e faultat. Bate dela 18 m. Impecabil pe sus. Portarul nu ajunge și cu consumarea primului minut se deschide scorul 1—0 pt. Mica. Imposibilitatea oaspeților departe de a fi în funcție de goaluri e inalterabilă. Acționează mereu și tacit dar nu reușesc să periclitaze buturile incesibile ale lui Mocuța. Mica în schimb nu-și menajează energia, inițiază câteva atacuri frumoase. Mingea ajunge săltând la Bortos. Acesta întoarce splendid spre goal. Lovește însă bara de sus. Teucean o ajunge din viteză și în duel cu backul advers, marchează cu capul în colțul de sus imparabil. 2—0 pt. Mica în minutul 8, cu sacrificiu însă, căci rapidul extrem e constrâns să părăsească terenul, rănit fiind serios, privând astfel echipa de cel mai util aport. Prin Teucean scorul ar fi fost incontestabil mai sever. H. T. V. are pentru moment câteva reacțiuni animate. Mica recuperează terenul pierdut și în minutul 30 Bortos servit lung de Haiduc își crează poziție propice și transformă pe jos 3—0 pt. Mica. Aliman deschide frumos aripile, însă Balasz, înlocuind pe Teucean, nu dă satisfacție, ratând ocazii sigure. Jocul se restrânge la tripletă. Bortos mai încearcă unele mingi lungi pe

stânga, reușește minunat, dar Teucean lipsește să le exploateze. Publicul îl solicită dar e în imposibilitate de a mai reveni. Maier dribleză doi adversari prin ingenioase „feinte” de corp și marchează ultimul goal a mi-temps-ului înfăiu. 4—0 pt. Mica.

După pauză, reconfortați H. T. V. își dau impresia că sunt dispuși să egaleze. Aliman se apropie la 5 metri de poartă și în loc să tragă trece ușor lui Maier, care înscrie 5—0 pt. Mica. Amândoi sunt ovaționați îndelung de public; unul pentru gestul larg de altruism desinteresat și celălalt pentru desăvârșirea lui. Ploaia începe să stângenească serios jocul. Zaszlo salvează în ultima instanță. Totuși goalul de onoare nu întârzie. La o „broniadă” în fața porții H. T. V. marchează între buturile nesupravegiate. Replica un alt goal bătut de Aliman dintr-o acțiune personală 6—1 pt. Mica. Jocul reîncepe. Aliman trage puternic în bară dela 10 m. Mocuța degajează lung. Barcsi reia și o trece lui Maier. Acesta demarează pe extremă și centrează. Bortos interceptează și cu un „volée” formidabil înscrie goalul revelație al zilei, 7—1 pt. Mica. Fluierul arbitrilor întrerupe jocul cu un sfert de oră înainte de sfârșit, din cauza ploii. A fost o decizie salutară pentru H. T. V.

Jucătorii: Mocuța a blocat printr-o serie de reflexe ireproșabile, mingi puternice. Posedă un stil sobru.

Zaszlo a depășit pe Sturek și a fost pivotul echipei, intervenind oportun. Masiv ca un tanc e și foarte mobil. Sturek corect.

Haiduc în centru mijloc, mai bun în defensivă. Grosu și Mates utili. La fel Barcsi, dar mai puțin Tincsák. Aliman a condus rezonabil o linie de atac descompletată. A pătruns mereu în careul advers cu rezultat favorabil. Bortos s'a menajat. Justificabil. A contat însă printre cei mai eficace atacanți. Lipsa lui Teucean i-a impus o notă de individualism. Maier s'a adaptat complet la postul de inter. A activat neobosit însușindu-și câteva mingi dela linia de 16 și conducându-le frumos spre poarta adversă.

A arbitrat d. Petric satisfăcător. Solo

— Mai multe zile din săptămâna trecută, d. prof. universitar I. Lupaș, dela univ. din Cluj, fiind însoțit de d. Rusu, prof. la liceul din Brad, au vizitat și cercetat cele mai multe biserici și monumente din Zarand, cu scopul de a strânge material pentru o lucrare nouă ce o pregătește cu ocazia serbărilor comemorative organizate în toamnă, cu ocazia împlinirii a 150 ani dela Revoluția lui Horia.

Caut cameră mobilată

Adresa la Redacție.

Știri de tot felul

— D. Tătărescu, primul ministru al țării, este la Belgrad. Scopul călătoriei premierului nostru este în legătură cu blocul balcanic și situația externă creată în ultimul timp de evenimente din Austria.

— Comisia de anchetă Skoda își reia lucrările la 15 Sept.

— În Japonia zilele trecute, s'a produs un puternic cutremur de pământ.

— Salariul învățat. depe luna Aug. s'a ridicat de Revizoratul școlar, dela ed. financiară.

— În cursul săptămânii viitoare Suveranul va vizita județul nostru.

Reduceri de 50 la sută pe C.F.R.

Pentru călătoria la Odobești a celor ce doresc să urmeze cura de struguri, în intervalul dela 1 la 15 Septembrie, direcțiunea generală a regiei autonome c. f. r. a acordat o reducere de 50 la sută din taxele de călătorie.

La ducere se va călători cu bilet întreg și eventual tichet de accelerat întreg ce vor fi valabile la înapoere, purtând viza stațiunii Odobești.

Călătoria nu poate fi întreruptă nici la ducere și nici la întoarcere.

† Ioan Rusu Abrudeanu

Cu destulă părere de rău aflăm că, zilele trecute, a încetat din viață la locuința sa din București, Ioan Rusu Abrudeanu.

Fecior de Moș, născut pe plaurile Abrudului, a știut să-și iubească neamul lucrând pentru ridicarea și desrobirea lui. — Neinpăcându-se cu torturile magnaților unguri, cari împelau încontinuu pe Români din Ardeal, pentru a-i desnaționaliza, a trecut de tânăr Carpații, în patria mamă, stabilindu-se în București.

Fiind un scriitor talentat a intrat, încă dela început, în presa bucureșteană. — La început a fost redactor la ziarul „Timpul”, oficiul partidului Conservator, unde a lucrat alături de directorul lui. Al. Ciurcu. Mai târziu a trecut ca redactor la ziarele Dimineața și Adevărul, unde a dus o companie aprigă contra încercărilor lui Apponyi de a desnaționaliza pe frații lui rămași în Ardeal.

Ca vrednic ardelean, trecut peste Carpați înainte de război, a ajutat mult la înfăptuirea României Mari.

Războiul mondial l-a găsit alături de marii bărbați de Stat ai României, cari cu răvnă voiau să desrobească pe frații din Ardeal. — Împlinindu-și visul, după câțiva ani de bejenie vine în Abrud. — Printre scrierile lui mai cunoscute sunt: „Moșii”, și „Aurul Românesc”, o carte care descrie bogățiile munților Apuseni.

Pentru memoria lui, ne descoperim copetele și-i zicem să-i fie țărâna ușoară.

M. J.

Cu onoare aduc la cunoștință On. public că începând din 25 Aug. a. c. am deschis o

spălătorie de rufe și

curățătorie chimică

Primesc pentru spălat și scrobrit tot felul de albituri, guleri și haine, nîzîndu-mă a satisface și cele mai rafinate gusturi.

Comenzile și preluarea rufelor se pot face și la prăvălia FRĂȚII DAVID.

Prețuri eftine și serviciul prompt.

Rog sprijinul On. public.

Cu stimă:

ANDREI HACK (Bandi)
proprietar. — BRAD, str. Deva 494.

Distribuția posturilor în învățământul primar

Joi a început la ministerul instrucțiunii distribuția posturilor în învățământul primar. Au luat posturi învățătorii de la școlile de aplicație, reintegrații vechi și a început seria 1929.

Distribuția continuă.

Ministerul instrucțiunii publice aduce la cunoștința normaliştilor și normalistelor cu diplomă de capacitate din seriile 1930 și 1931 că sunt chemați la minister pentru alegerea posturilor în învățământul primar în zilele următoare: Marți, 4 Septembrie, ora 9 dim., se vor prezenta normalistele din seria 1930 și normalistii din aceeași serie cu media mai mare de 8; Miercuri, 5 Septembrie, se vor prezenta normalistii din seria 1930 cu media mai mică decât 8; Vineri, 7 Septembrie și Sâmbătă 8 Septembrie, se vor prezenta normalistii și normalistele din seria 1931.

Celelalte serii se vor anunța ulterior.

Cinema „ORIENT” Brad.

9 Septembrie

Sunt un pușcăriaș e v a d a t

(Ich bin ein entfloher Kettentröfling)

O istorie reală: Ca și o atracție mondială în codul penal.

In rolul principal:

PAUL MUNI

Hallo!

Hallo!

CITIȚI CU ATENȚIUNE!

Subsemnatul IOAN KIRSCH, fost câțiva ani arendașul restaurantului „București”, aduc la cunoștința onorabilului public, că am deschis zilele trecute în casele d. Benkö din localitate un

nou magazin cu

B o d e g ă,
Restaurant și
Cofetărie

unde se servește curat, bine și eftin, fel de fel de mâncări calde și reci.

Diferite calități de

beuturi alese, aperitive și prăjituri

proaspete, viți găsi numai la mine.

Muzica de țigani

va distra clientela în fiecare seară. Vă rog, vizitați noul magazin, pentru a vă convinge.

IOAN KIRSCH
BRAD.

Știri din Zarand

— La Băița s'a reînființat percepția. Noul percepător, la Băița, este d. Titu Istrati.

— Zilele trecute s'a ținut în comuna Crișan, concurs pentru ocuparea postului vacant de preot-paroh al comunei. A fost ales d. Perian, absolvent al Academiei teologice din Sibiu.